

IVANA BODROŽIĆ

Fikcija

■ Laguna ■

Copyright © Ivana Bodrožić, 2025.
Copyright © ovog izdanja 2026, LAGUNA

BIBLIOTEKA BEZ PREVODA

Knjiga 29

Fikcija

Sadržaj

Fikcija	9
Kad čujem Vukovar	15
Glad	31
Na zidu	43
Outdoor fitness	53
Srbin	61
Nokti.	67
Smrt u Švicarskoj	77
Sjaj u travi	87
Vikendica	93
Vremenska crta	103
Na marginama	115
Šipka	123
Na balkonu	133
O čemu govorimo kada govorimo	147
Za stolom	159
<i>O autorki</i>	173

Nokti

Sjednite malo, obično kaže Renata kad se pojavim na vratima salona. Evo, samo da počistim. „Č“ joj je mekano, rep joj je tanak i dugačak skoro do struka, tanke su joj i za-brinute usnice ispod maske, kao i obrve koje je podebljala nekom vrstom tinte, oko vrata ima tanki zlatni lančić. Križ ne visi u obliku privjeska, nego je utkan u lanac, tako da svojim gornjim i donjim vrhom spaja alkice oko vrata. To je moderno već dugo. Slično kao Carrie iz serije *Seks i grad*, koja nosi svoje ime, na taj način je upleten. Čekam red i promatram je iza otvorenog paravana kako žustrim pokretima, dok čuči pored fotelje za pedikuru, sprejom dezinficira prostor oko kade i masažera za stopala, jednom tiho uzdahne, ustane, spusti masku ispod brade i navuče nove ljubičaste rukavice. U dubini salona čuje se zujanje iz kabine za solarij, nečiji pigment upravo tamni, netko misli kako će preplanuti, drugi će je vidjeti i reći će, ajme, baš je lijepa ovako tamna, netko vjeruje u obmanu da naša koža predstavlja granicu s vanjskim svijetom. Da smo

mi ta koža. I da se cijela priča tu završava. U priznanju da je jučer bila svijetla, a danas bakrena. Da se uvjerimo da postojimo. Prije nego što obolimo od usamljenosti, posljedice te duboke potrebe da drugi svjedoče našem životu, da prepoznaju naše preobrazbe, da nam daju osjećaj da smo stvarni, još kratko ležimo obrasli travom i tada granice nema.

Renata nježno prima moju ruku, nokti su mi najčešće kratki, podiže mi prste prema svjetlu, uvježbanim okom odmjerava dva milimetra iznad jagodice, mršti se na mjestimično izgrizenu kožicu, zatim ih spušta na jastučić položen na stolu između nas i kaže: „Crveno?“ Crveno. Izmjenjuju se razni dodiri; oštrom rašpicom zaobljava rubove, povremeno promaši pa zađe ispod, pa me škakljivo zaboli, izravnava ploču nokta grubom spužvicom, uvježbanim pokretom skida odumrle stanice mog tijela, one zauvijek ostaju tamo u salonu *Revita*, sve dok se ne pretvore u nešto drugo, zatim mekanom četkicom čisti ostatke moje sitne prašine, žena s gustom crnom kosom na stolici nedaleko od moje udahne, ne sluteći da je promijenjena mnome, da je sada pomalo ja. Renata nanosi krvavocrveni lak, kada se gusta tekućina stvrdne i pretvori u crveno zrcalo, malenim kistom utapkava ulje jojube u kožicu oko noktiju.

Kaže mojim rukama: nisam još kupila sve bilježnice, Mihael je na maturalcu, a valjda im neće odmah prvi tje-dan trebati. Inače obično kupim, nije mi se još nikad ovo dogodilo. Baš kažem Aniti, ne znam šta mi je, ja sam toli-ko toga prije znala obaviti na godišnjem, a ove godine mi se niš nije dalo. Ajde makar sam riješila sve one poplune

i madrace, a sad je još i tata s nama, on je postao ko malo dijete, stalno zove gore s kata, sad ovo, sad ono. Hoće biti dobro tako? Osmjehne se držeći svojim prstima moje. Pogled zadrži na kažiprstu, koji je mrvicu neravan, kada sam ga skoro odrezala, djelić te kože završio je na bolničkom smetlištu zajedno sa zavojem natopljenim mojom krvlju, pomiješan s drugim krvima, umjesto njega dobila sam komadić konca koji se rastopio u mom tijelu, doktor ga je savršeno popravio, mladi kirurg, jednog je jutro došao roditeljima, ili je to bila večer, i rekao da će studirati medicinu, mama ga je možda zagrlila, ili je to bio tata, zato sada imam neznatan ožiljak koji ponekad svrbi, ali to samo Renata vidi. Na trenutak smo zagledane u odsjaj završnog sloja laka koji na površini mojih noktiju lomi zrake svjetlosti na neočekivano jasan način, kao da će trajati vječno, kao da ćemo i mi s tim noktima živjeti vječno, otimamo se za sjaj kao da ga zaista možemo posjedovati. Odlično je, kažem, i ponovo spustim ruke između nas.

Na svoj dlan Renata istisne kapljicu kreme, razmaže je među prstima i uzme moju jednu između svoje dvije ruke. Anita! Anita! Izdužuje vrat prema recepciji i očekuje da se poznati glas odazove, kada iz druge prostorije prigušeno izusti, reci, Renata pita je li zvao onaj stariji gospodin. Ne mogu se dogovoriti je li to bio on ili nije, srela ga je nekidan pred salonom, ma znaš onaj deda koji uvijek sjedi u slastičarni na terasi, on bi došao na pedikuru, nešto ga boli, nemre cipelu obut, raspitivao se koliko košta, ne može se sagnut više, a bilo mi ga je žao, pa sam mu rekla nek dođe, da ću pogledat. Ali treba prvo nazvati, dvaput sam mu napomenula, ne mogu ja njega primiti kad mi je gužva. Joj, deda, deda! Dok priča, čini se da o meni ne

misli, ali ja upijam njezin dodir, masira mi dlanove, na svakom imam dva mala žulja, nježno mi pritišće jastučice ispod prstiju, prelazi ih svojim jagodicama i vraća se, dolazi skroz do zapešća, tamo gdje mi kuca srce, kruži po dubini dlana, ostavlja trag, pokretom briše uobičajeno i najuže shvaćanje svijeta da sve što se događa u našem tijelu smatramo unutarnjim, a ono što se zbiva izvan, smatramo vanjskim. Ali što je s dodirima?

Prije nego što je ušla duboko u moje dlanove, prije nego što me je ugrijala njezina toplina podržana najobičnijom fotosintezom na kojoj besplatno i bezočno tavori čitav planet, toplina koju sam osjećala čak i preko gumene opne rukavice, prije nego što je svoje prste ispreplela s mojima kao da smo zaljubljeni par, dijelila ih je drugdje. Samo danas na desetke, na stotine puta. Na primjer, jutros dok je ravnala poplun, kad se žestoko rujansko sunce probijalo kroz rupice rolete, posteljina je isparavala toplinu tijela muškarca kojeg nikada nisam srela. I on je s nama tu. U njihovoj košari za prljavi veš komadići su odživljenih života, nešto od toga ponijela je sa sobom dok je prije polaska hlače i majice razvrstavala po boji i temperaturi, nešto se probilo do mene, kao i moje do nje, barem dok mi je vraćala kusur golom rukom. Negdje u dubini svog rukava imam još psećih dlaka, jedna se morala odvojiti, na njoj i mikrokapljica sline mog sina koji bučno lju-bi glavu te male životinje barem dvadeset puta u danu, koju je prije toga njezina pseća majka lizala nemislećim pokretom životnog ciklusa. Pod kandžicama i noktima ostalo je barem malo te životne sile. Kada je iz sebe istisnula štence, jednog smo prigrlili u vremenu dok dječak nije znao ni sva slova, trpio je dugo djetinjstvo noćnih

buđenja i povremenog tužnog plakanja, tuge koja uopće nije dječja, nego možda naslijeđena od svijeta. Ali od tog trenutka uza se je imao oštro uho, nalik na njegovo, samo razvijenijeg sluha i obraslo paperjastim dlakama, koje ga je pratilo u stopu, svaku noć otad, i bez pitanja se privijalo uz dječje tijelo koje raste. Kožu koja nije granica svijeta. Te godine sada više ne postoje, ali ja i dalje jasno vidim sliku: noć je svuda, vrata moje spavaće sobe odškrinuta su otkad su se stvorili pa do zauvijek, tamu hodnika blago siječe svjetlost javne rasvjete koja ulazi kroz moj prozor. U dnu hodnika je silueta djeteta, to bi mogao biti bilo koji dječak na svijetu, svi su oni isti u noći kada imaju šest, probuđeni neobjašnjivim arhetipskim strahom, samo žele dodir, samo toplinu. Ispod bucmaste ruke viri dlakavi rep. Životinja miruje i daje mu od sebe sve što ima, uopće ne misleći o tome, čuti da se tako svi mladunci održavaju na životu. Probudi me njihova bezglasna prisutnost, otkad je štene tu, dječak je mirniji nego prije, i iako ne zna što je to što želi usred uvijek iste noći, savršeno točno postoji samo jedna stvar koju treba. Moje doći. Poziv u kojem počinje i završava smisao roditeljstva. Dok uzimam račun i spremam novčanik u torbu, s rukava skidam pseće dlake, kao poklon ostavljam ih Renati i izlazim u pretoplo jutro. Toliko je toga što treba obaviti.

„Šta ćemo?“, pita Ruža kad se približim njezinu malom štandu na kojem su paprike, patlidžani, dva kartona domaćih jaja i crveno brdo paradajza. Ne rajčice jer došla je iz Bosne. Tu su i tri tegle meda, plastična boca od Coca Cole do vrha ispunjena kravljim mlijekom. Njeni su prsti kvrgavi, ispod noktiju su ostaci zemlje, elementi prirode,

njihovi su otisci na mlakom vimenu u polumračnoj štali, poneka stanica kože kravlje sise sigurno na grlicu plastične boce, trag mlijeka na krpi koja se nalazi u tami gepeka Golfa dvojke. Ruža zagladi neposlušnu sijedu kosu i ispod stola izvuče plastičnu vrećicu. „Evo ti na, sama biraj!“ U jednoj sekundi bridovi dlanova nam se dodirnu, Renatina hranjiva krema od konoplje pomiješana s uljem jojobe ulazi u nevidljivu poru grube kože, svi se danas držimo, kroz taj dodir prolazi i tata s gornjeg kata koji stalno nešto traži, nekog zove i ne da mira. Paradajzi su mekani, onako baš za sataraš, i dok biram velike koje ću lako blanširati, pitam je kako joj je muž. Nije dobro, zaboravlja. Pogleda me dramatično i nemoćno. Tako me pogleda jer to nije ono zaboravljanje, kako se zvao komšija u Donjem Svilaju čija je neožbukana katnica bila na ulazu, to je duboka prazna rupa koja zjapi pravo u tebe iz očiju osobe s kojom si provela život, čovjeka koji svojim postojanjem potvrđuje tvoje, onog s čijim si se mirisom suživjela i stvorili ste zajednički koji isparava iz tapeta, broskog poda trpezarije, iskuhane krpe u ladici. Ta strašna rupa stalno se otvara i zatvara, ali kako vrijeme prolazi, otvara se češće, a zatvorena biva kraće, nekad čak proguta i djecu, koju je, zamotanu u deku, u svojim rukama devedeset druge iznio kroz polje, šljivik i sve do glavne ceste, gleda ih sumnjičavo, kao da su oni ti s puškama. Ruža se toga boji, ali opet kaže, bit će šta bog da. Vidi kako su lijepe. Pjegovom rukom prođe kroz mahune, one zapinju pa propadaju između prstiju, njihove su pjege sitne i ljubičaste, Ruža o tome možda i ne misli, ali neznatni smiješak na njezinu licu svjedoči da duboko u sebi precizno osjeća kako je naše tijelo sazdano od istih elemenata od kojih su sazdane

mahune, vime, jaja, tragovi kokošnjeg izmeta na njima, od kojih je sazdan i ovaj planet na kojem živimo, kao i čitav univerzum. Spoznaja da ovo tijelo smrću samo vraćamo prirodi kao da s godinama zrije u nama, nije da se s njome mirimo, ali pobjeći ne možemo, no, čini se, našoj vrsti zaborav je strašniji od smrti. De stavi još dva da bude kila. Gura mi plodove u ruku. Tom istom rukom mahnula je mužu preko dvorišta, jutros dok je znao tko je, možda ga je potapšala, možda je za njim skupila mrve koje su ispale dok je žvakao. Možda mu je rekla, ajde, čekaj malo, bona, ne mogu sad, možda mu je rekla Renata, dok je peti put dozivao s kata, joj, daj, tata, strpi se, možda je to bio moj deda, koji je devedeset četvrte umro u Jankomiru kad je tvrdio da je dvije tisućita i da su mu uzeli motor, onaj koji je izgorio u šupi pored kuće, kad su došli po kuću, rakiju, kulen, dukate, mama je rekla, ne mogu više s njim i zarila lice u dlanove. Kažem joj, bit će dobro, nisam ljubazna i ne mislim da lažem, bit će dobro jer su tu mlade mahune i paradajzi još uvijek, još ove sezone, iako sitniji, odnijet ću ih doma, skuhati sataraš, nahraniti djecu, u njima će zauvijek ostati zrno tog sunca koje je u srcu voća stvorilo šećer, čak i kad se više ne budu sjećali moje praunučadi, kad im ispadnu zubi, narastu oštre dlake i dobiju grubu kožu, ponavljat će se taj beskrajni dan u kojem sam imala svježe nalakirane crvene nokte na prstima koji još nisu bili pjegavi. Uzet ću i teglu meda, za Ivanu, kad god naidem, ako ima, uzmem joj, uzela bih i Zrinki, ali ona ga ne voli. U razmaku od nekoliko dana obje su ostale bez majki, bilo je to prije dosta godina, obje su sad prešle četrdesetu, ali to nema veze s godinama, ima s medom, s nečim što moraš napraviti kad netko postane tvoj ili kad usred noći kažeš:

dođi. Kući nosim obilje svega, vrećice su mi se otegnule do poda, već vidim da ću zastajkivati svako malo i premještati ih iz jedne ruke u drugu. Već za nekoliko dana, i to će nestati. Dok opsesivno budemo razmišljali o tome kako smo usamljeni, kako smo prevareni, kako lošiji od nas imaju bolje prilike, usnica zabrinutih i krivih od zamjeranja, nećemo ni primijetiti čaroliju preobrazbe koja će crveno srce paradajza pretvoriti u našu krv i meso, u našu snagu da ustrajemo, da se nekom osmjehnemo ili da zarežimo, da ustanemo, pustimo vodu, navučemo gaće i nikada i ne pomislimo, kamo je sve to otišlo? Iz dana u dan.

„Je l' nema neki momak da pomogne?“, začujem hrapavi glas iza sebe kako dovikuje. Kada se osvrnem, vidim šepavog starca koji sjeda na osunčanu terasu, oslanjajući se o izlizanu dršku štapa. Glava mu je ćelava i posuta smeđim pjegama, mesnate i otegnute ušne resice blago podrhtavaju na vjetru, isturena debela donja usna pridržava vlažni filter cigarete. Dim ulazi u zamućene oči. Vrijeme se na njemu uhvatilo kao lišaj, skorilo se na svakoj površini, ušlo duboko u kosti i sada ih koči, kako to već biva kad potrajemo, abnormalno i nepredvidivo umnožava stanice kože, koja postaje poput iznošenog i prevelikog tuđeg kaputa. Vrijeme se uvuklo u cipelu, skrenulo orožnjeli nokat postrance u kožu i još jedan bol dodalo na kup ostalih. Od toga je grba na leđima, planina bola. Ja ga još uvijek ne osjećam, tek povremeno nisko u križima, kada danima sjedim i brinem se, kada zaboravim na pokret, na šumu, na nebo izbušeno vrhovima jablanova, na uporne zvijezde, na Mjesečevu snagu koja utječe na obujam tekućine u mom tijelu jednako kao na onaj u oceanima

ili tijelu kita. Prije nego što ću prokrvariti, bol koji me podsjeća da se ono i dalje nastoji umnožiti, iako nemam, ne mogu i neću, pa popusti kad se crvenilo razlije niz bedra i ode niz odvod s četvrtog kata, opomene me da sam propustila priliku.

Što mi taj deda ide na živce, kaže moja kći. Njezina bol, kakvu sam i sama osjećala davno, davno, za mene je već skoro zaboravljena, bol koja ne boli doista u tijelu, ali boli dublje, u pokušaju identifikacije s ogledalom, u strahu od nedovoljnosti, neljepote, nezamijećenosti, nepriznatosti, manjkavosti u svakom pogledu, krhkosti kao posljedice kratkoće bivanja i izloženosti ovom svijetu. Strašna bol. A što ti baš on ide na živce?, znatiželjno pitam. Uvijek bulji, kaže, i nešto dobacuje, i sav je tako strašan. Ovo ljeto pogledala je sve sezone serije *Seks i grad*, njezin nakit, njezine umjetne nokte pronalazim po čitavom stanu, sprema se biti djevojka, biti budna noćima, diviti se svom odrazu u izlogu, zaljubiti se, ostati bez zraka, ponovo se pronaći mračnija, ali svoja. Teško ga je, tako starog i hrapavog, osjetiti i doživjeti iz njezine baršunaste kože. Kao što je i meni bio strašan vitiligo mog dede, koji se, kad bi me uzeo u krilo, nadvio nad moju noć pred spavanje da mi odškri- ne vrata bolesti, nepoznatom, nerazumljivim granicama smeđe i bijele kože. Bijele poput trbuha jegulje koja tjera na plač. Donesi dedi papuče, janje moje. Blagost glasa te molbe izranja kao jedini zvučni zapis iz mog sjećanja. Kad su mi se na obrazima i dekolteu pojavile trudničke pjege, prvi put nakon toliko godina sjetila sam se njegova mirisa u kojem su se miješali kolonjska voda *Pino Silvestre* i alkoholno isparenje piva. Miris metala igračke od žice koju mi

je napravio u podrumu, i prvi put sam se pitala kako mu je bilo. Kako? Jasno ga se sjećam samo iz najkasnije faze njegova života, vrijeme ga je već obavilo grubim korama, on je ostao duboko u tom bunaru, njegovo ja zabetoniralo se u oblaku rakije i piva, u oblaku svačijeg zamjeranja, sve što je ikada bio iscrpilo se u gluhoj sobi umobolnice i onog dede koji pije.

Zaista, kako mu je bilo? Okrenem se i doviknem mu, ma nema momka, ali snaći ću se nekako, hvala! Gledamo se neko vrijeme u oči, možda se na trenutak i prepoznamo, iako smo se susreli na tako malo mjesta u ovom životu, iako on zna dovikivati samo o momcima i curama, i daleko je jednostavnije smatrati ga viškom i uvredom, iako će i Renati dobaciti nešto iz vlastitog sokaka sužene svijesti dok mu bude namakala noge, dok toplina vode bude omekšavala tvrdu kožu i tvrdo srce. Rukama kojima je lakirala moje nokte, kojima drži dedinu nogu, čije braon papuče držim ja, idući put kad se dodirnemo, i to ćemo razmijeniti, stopalo moje kćeri sedmog dana njezina života s prstićima koji sliče sitnim bobicama nekog svjetlozelenog grma, nokti veličine zrna riže meki i prozirni, narasli još u mom stomaku, koje prislanjam na usne i ljubim, želim joj zapravo reći, još samo rijetko nakratko mi ih gurne u krilo i onda brzo nestane, nisi sama. Postoji veličanstvena međuzavisnost koja je, mimo svih religija, filozofija i ideologija, svih pokušaja da se objasni naše postojanje, jedina prava istina o nama. Iz te istine, ako se dugo i duboko zagledaš u nju, izronit će najviše što možeš učiniti za sebe, za drugo biće, u suštini je isto, gledajući ga u oči, zamućene, bistre ili nijeme: reći mu, znam kako ti je. Ja sam kao i ti, kad mi se nokat zabije u meso.